

Utbildningsförvaltningen
Teresia Kjellgren
0171-626426
teresia.kjellgren@enkoping.se

Svar på remiss gällande Förstärkningsundervisning i skolan, SOU 2024:94

Bakgrund

En remiss från Utbildningsdepartementet inkom till utbildningsförvaltningen den 21 januari 2025. Remissen är ett betänkande om "Förstärkningsundervisning i skolan - En försöksverksamhet för fler behöriga elever". Nämnden har möjlighet att inkomma med synpunkter i anslutning till nämndsammanträdet i april 2025.

I betänkandet föreslås införandet av en treårig försöksverksamhet med förstärkningsundervisning i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Undervisningen ska vara obligatorisk och genomföras utöver ordinarie schema, i halvklass eller genom elevurval, där de elever som riskerar att inte klara målen undervisas i små grupper. Utredningen föreslår även införande av sommarlovsskola. Sommarlovsskolan ska vara färdighetstränande och språkstärkande. Den är också tänkt att vara frivillig för huvudmannen att anordna.

Utbildningsdepartementet vill ha nämndens synpunkter redovisade i en "Sammanfattning" och om nämnden har några övriga synpunkter under rubrik "Övergripande synpunkter"

Sammanfattning

Utbildningsnämnden ställer sig generellt positiv till införandet av en försöksverksamhet med förstärkningsundervisning och väljer att kommentera några delar av förslaget där vi vill lämna synpunkter.

Utökad undervisningstid

Utbildningsnämnden bedömer att en generell konsekvens av att erbjuda mer undervisningstid under andra förutsättningar än den ordinarie undervisningen kan innebära att fler elever får den hjälp de behöver för att nå gymnasiebehörighet.

Utbildningsnämnden ställer sig dock tvekande till förslaget att elever i de lägre årskurserna (årskurs 1–3) som deltar i tillfälligt elevurval ska få detta utanför sin ordinarie undervisning. Längre skoldagar kan bli alltför ansträngande och riskerar dessutom att upplevas som

stigmatiserande, vilket kan påverka motivation och välmående negativt. Yngre elever som under en begränsad period får exempelvis intensivundervisning bör få detta inom ramen för den ordinarie undervisningstiden. Nämnden menar i stället att för de yngre årskurserna bör förslaget om halvklass prövas. I de högre årskurserna där eleverna är äldre och kan klara längre skoldagar och de även har en större medvetenhet om sina egna utmaningar bör elevurval vara bättre.

Skolskjuts

Att utöka undervisningstimmarna kan ha flera fördelar, såsom att ge eleverna mer tid för lärande och att förbättra deras akademiska prestationer. Men det finns också flera problematiska aspekter att beakta, bland annat gällande ökade kostnader för skolskjuts. Att utöka undervisningstimmarna innebär att skolskjutsarna måste anpassas till de nya tiderna, vilket kan leda till ökade kostnader. Det kan även medföra logistiska utmaningar. Att koordinera skolskjutsar för längre skoldagar kan vara logistiskt komplicerat. Det kan kräva fler bussar, fler förare och mer komplexa tidtabeller. Detta kan leda till ineffektivitet och ytterligare kostnader. Det finns flera andra utmaningar kopplat till utökad skolskjuts och nämnden bedömer att det är en viktig aspekt att ta hänsyn till.

Halvklass/elevurval

En utmaning som behöver adresseras är att även om extra studietid har visat sig vara effektiv så deltar inte alla elever som behöver den. I utredningen skriver man att den ska vara obligatorisk för elever men utifrån hur det ser ut idag bedöms det här ändå tas i beaktande. I utredningen framgår att urvalet av elever för förstärkningsundervisning på låg-, mellan- och högstadium görs av de lärare som ansvarar för elevens ordinarie undervisning, medan rektorns och elevhälsans roll i detta arbete inte beskrivs. Eftersom både halvklassundervisning och elevurval har sina för- och nackdelar, kan det vara svårt att avgöra vilken modell som bör bli permanent. Utbildningsnämnden vill därför tycka på att det efter prövoperioden görs en noggrann utvärdering utifrån de resultat man får in under försöket.

Finansiering

Utbildningsnämnden välkomnar att utredningen kommer med en plan för finansiering. Dock vill nämnden betona vikten av en gedigen genomlysning av om kostnaden står i proportion till resultaten när försöksverksamheten utvärderas och frågan om en permanent reform ska genomföras.

Gruppstorlek

Utbildningsnämnden stödjer förslaget om att skolor ska kunna ge mer undervisningstid i form av förstärkningsundervisning. Frågan om gruppstorlek i skolan är komplex och mångfacetterad. Mindre grupper kan erbjuda fördelar i form av individanpassad undervisning och bättre akademiska resultat, men de medför också praktiska och ekonomiska utmaningar. Större grupper kan främja social interaktion och variation i gruppdynamiken, men kan samtidigt begränsa möjligheterna till personlig undervisning.

Utifrån det anser nämnden att det är rektor tillsammans med berörda lärare, som bäst kan bedöma en lämplig storlek på en undervisningsgrupp.

Övergripande synpunkter

Fritidshem

Utbildningsnämnden anser att det är problematiskt med att alla barn inte har rätt till en plats på ett fritidshem. En konsekvens av att inte alla barn har rätt till "fritids" är att det skapar ojämlikhet. Dagens regler ger inte barn till föräldralediga och arbetssökande föräldrar rätt att gå på fritids. Det är också skillnader med barn från familjer med lägre socioekonomisk status som kan ha svårare att få tillgång till fritids. Detta kan leda till att de missar viktiga möjligheter för personlig och social utveckling. Fritidshem spelar en viktig roll i barns utveckling genom att erbjuda en trygg och stimulerande miljö där de kan delta i olika aktiviteter, utveckla sociala färdigheter och få stöd med läxor. När vissa barn inte har tillgång till dessa resurser, riskerar vi att förstärka redan existerande klyftor i samhället.

För att säkerställa att alla barn får tillgång till dessa viktiga resurser krävs det politiska och ekonomiska åtgärder som främjar jämlikhet och stödjer familjer i behov. Genom att investera i fritidshem kan vi skapa ett mer rättvist och inkluderande samhälle där alla barn får möjlighet att nå sin fulla potential.

Utbildningsnämnden anser att ge alla barn rätt till en plats i ett fritidshem är en bättre insats än till exempel den typ av sommarlovskola som Göteborg genomfört.

"Utredningen har studerat ett exempel på en sommarlovskola i Göteborg. "Där har man erbjudit frivillig sommarlovskola i sex veckor, sex timmar om dagen för elever i lågstadieålder. Sommarlovskolan har tagit ett helhetsgrepp runt elevernas samlade dag där skolskjuts, måltider och fritidsverksamhet har hanterats som en helhet. För att lösa problemet med lärarförsörjningen har man anställt lärarstudenter som är färdiga med stora delar av sin lärarutbildning. Verksamheten har uppvisat mycket goda resultat. Vår bedömning är att regeringen bör inrätta ett riktat statsbidrag för en färdighetstränande och språkstärkande sommarlovskola av detta snitt för grundskolans alla årskurser och gymnasieskolans språkinträdning."

Ändra timplanen

Utbildningsnämnden anser att bättre studieresultat av elever kommer om man gör förändringar gällande timplanen. Att förändra timplanen i grundskolan från att ha ett fast antal timmar per ämne till att istället fokusera på en helhetsbaserad och individanpassad undervisning kan innebära stora fördelar för elevernas lärande och utveckling. Den nuvarande modellen, där varje ämne har ett bestämt antal timmar per vecka, kan ibland begränsa möjligheterna att möta varje elevs unika behov och intressen. Genom att övergå till en mer flexibel och holistisk timplan kan vi skapa en skola som bättre stödjer varje elevs individuella utveckling.

Utbildningsnämnden anser att en helhetsbaserad och individanpassad timplan kan bidra till att skapa en mer inkluderande och engagerande skola där varje elev får möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Genom att fokusera på helheten och individen kan vi skapa en lärmiljö som inte bara förmedlar kunskap, utan också inspirerar och motiverar eleverna att bli aktiva och nyfikna lärande individer.